

[illegible]

Tijdvak 1

Uiterlijk op 29 mei de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per school op de daartoe verstrekte optisch leesbare formulieren naar de Citogroep zenden.

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-94-427 van september 1994) en bekendgemaakt in het Gele Katern van Uitleg, nr. 22a van 28 september 1994.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het procesverbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.

3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel.

Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten, die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 punten, zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel;

3.4 indien één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het antwoordmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord;

3.8 indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een toets of in het antwoordmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en antwoordmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO.

Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het antwoordmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

5 Voor deze toets kunnen maximaal 90 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

6 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer (artikel 42, tweede lid, Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO).

Dit cijfer kan afgelezen worden uit tabellen die beschikbaar worden gesteld. Tevens wordt er een computerprogramma verspreid waarmee voor alle scores het cijfer berekend kan worden.

3 Antwoordmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Algemeen gedeelte

Stations Rotterdam

Maximumscore 2

- 1 ☐ twee van de volgende voordelen:
- De grond onder het viaduct kan nog een functie hebben: wegen die het spoor kruisen kunnen bijvoorbeeld onder het viaduct door geleid worden.
 - Er zijn geen overwegen nodig.
 - Bij de aanleg hoeft minder gesloopt te worden (bijvoorbeeld reeds aangelegde wegen) dan bij een spoor over de grond en/of tijdens de bouw zijn er minder obstakels voor het verkeer.

per juist voordeel

1

Maximumscore 3

- 2 ☐ drie van de volgende voordelen:
- Er zijn grote overkappingen mogelijk doordat gietijzer een licht en sterk materiaal is.
 - Er kunnen grote aantallen gelijke elementen gegoten worden, of: alle elementen kunnen geprefabriceerd worden en snel gemonteerd.
 - Zuilen kunnen dun zijn (in vergelijking met de stenen pijlers) en hol, zonder aan draagkracht in te boeten.
 - Gietijzer kan (ajourachtig) dun worden toegepast, wat allerlei mogelijkheden geeft voor ornamentiek (en dit kan snel en voordelig door het gieten).

per juist voordeel

1

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
3 ☐ (Neo)classicisme twee van de volgende kenmerken:	<u>1</u>
• symmetrische compositie van bouwblokken en/of gevels • heldere ordening van delen • alles is recht en strak (zonder welvingen), of: scherpe en duidelijke contouren • klassieke onderdelen (timpanen en/of pilasters)	
per juist kenmerk	<u>1</u>
Maximumscore 3	
4 ☐ drie van de volgende aspecten:	
• strakke (zakelijke) vormgeving • geen decoraties of sober • functie staat voorop of vormgeving ondergeschikt aan functie • blokachtige of geometrische (stereometrische) vormen • glaswanden (bijvoorbeeld grote ramen) geven een wisselwerking tussen binnen en buiten	
per juist aspect	<u>1</u>
Maximumscore 3	
5 ☐ drie van de volgende:	
• grotere variatie in onderdelen/bouwblokken • speelser karakter door de vele inspringende en uitspringende delen • spannender door de asymmetrie (met de ingang opzij) • opener karakter met grotere raampartijen, of: afwisseling door de ronde openingen. • De belettering is (meer) opgenomen in de architectuur.	
per juist antwoord	<u>1</u>
Maximumscore 2	
6 ☐ Antwoorden moeten de volgende strekking hebben:	
• afbeelding 1: (Reizen is iets voornaams:) het gebouw is dan ook belangrijk en moet deftig of representatief zijn: een (neo)klassieke vormgeving draagt daar aan bij • afbeelding 2: (Reizen is inmiddels iets alledaags en voor iedereen:) het gebouw is vooral efficiënt en zakelijk: de vormgeving is ondergeschikt aan de functie van het gebouw	<u>1</u>
	<u>1</u>
Maximumscore 2	
7 ☐ • constructief: de boog dient om de grote glazen schotel omhoog te houden	<u>1</u>
• beeldend: markeert de plek waar het (ondergrondse) station zich bevindt of geeft de as (richting) van het spoor aan en/of herinnert aan of symboliseert vroegere perronoverkappingen	<u>1</u>
Maximumscore 1	
8 ☐ In de stationshal bevindt zich een ruime en diepe lichtschacht waar het daglicht vrij toegang heeft via de transparante entree en door het glazen (schotel)dak. (De openheid wordt nog versterkt door het gebruik van transparante en glanzende materialen.)	
Maximumscore 1	
9 ☐ De afbeelding van de metro in het mozaïek op de wand boven de treinperrons verwijst naar de kruisende metrolijn.	

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 10 ☐ twee van de volgende:
- Het is eigenlijk geen gebouw maar een open constructie.
 - Het grootste gedeelte van het stationsgebouw ligt onder de grond.
 - De vormgeving is extreem 'high tech' of 'flitsend'.

per juist antwoord

1

Wandelingen

Maximumscore 2

- 11 ☐ • licht: door plaatselijk lichtplekken aan te brengen, waardoor de hoogteverschillen benadrukt worden (of: waardoor het oog zich over het panorama laat leiden), of: door met licht en donker een dal te schilderen (waaruit een wandelaar naar boven komt)
- kleur: door veel subtiele kleurnuances (soms goudachtig) in okers aan te brengen (waardoor variatie ontstaat binnen het geheel), of: door een harmonie van warme kleuren die contrasteren met de koele tinten van de lucht

1

1

Maximumscore 3

- 12 ☐ drie van de volgende:
- De beschouwer wordt via het karrespoor (dat vooraan begint) het schilderij binnengeleid.
 - Het karrespoor markeert het duinpad.
 - De sporen benadrukken de glooiing van de duinen.
 - De sporen versterken de ruimtesuggestie (door het perspectief) en/of de grilligheid of het ruige/moeilijk begaanbare, of: de sporen laten het eerste plan sterker spreken.

per juist antwoord

1

Maximumscore 2

- 13 ☐ twee van de volgende aspecten:
- Hij schildert een eenzame of nietige wandelaar in een onherbergzaam, uitgestrekt landschap.
 - De lucht is (vooral linksboven) dreigend.
 - De schaduwen zijn (enigszins) onheilspellend.

per juist aspect

1

Maximumscore 1

- 14 ☐ als levensweg (met heuvels en dalen)

Maximumscore 3

- 15 ☐ drie van de volgende:
- Puntige kartels en/of kantelen doen denken aan de kam op de rug van een draak.
 - De muur slingert zich als een grote slang door het landschap.
 - de immense afmeting
 - De muur is de grens van het rijk en draken zijn in sprookjes vaak grens- (of schat)bewakers.
 - Het mythische en wonderbaarlijke van de muur speelt mee, evenals de ouderdom: het moet wel haast een goddelijk wezen zijn.

per juist antwoord

1

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
16 ☐ Een wandeling (van drie maanden) op deze muur is eveneens een beproeving drie van de volgende aspecten:	<u>1</u>
• de slecht begaanbare weg (ze loopt met een stok)	<u>2</u>
• een sterk glooiende of steile weg	
• een onherbergzaam landschap (ver weg van de bewoonde wereld)	
• een route die weinig beschutting biedt	
• het eindeloze van de weg	
Indien drie aspecten juist	<u>2</u>
Indien twee aspecten juist	<u>1</u>
Indien minder dan twee aspecten juist	<u>0</u>
Maximumscore 1	
17 ☐ Er is geen (wisselwerking met een) publiek.	
Maximumscore 1	
18 ☐ In een natuurlijke omgeving ordent Long natuurlijke elementen tot een rechthoekige vorm. Deze vorm is geometrisch, door de mens bedacht en daarmee is het een uit cultuur voortgekomen ordening.	
Maximumscore 1	
19 ☐ Het is niet belangrijk dat mensen dit werk in het echt gaan zien. Het is meer een herinnering aan of 'bewijs' van de wandeling of aanwezigheid van Long. (Een foto is dan voldoende.)	
Maximumscore 3	
20 ☐ • De foto's van Long maken zijn werk zichtbaar voor het publiek (mede door de omkadering); zonder de fotografie zou vrijwel niemand zijn werken kunnen zien. De fotografie heeft dus een documentaire functie, immers:	<u>1</u>
• het werk op afbeelding 9 ligt op een ver afgelegen en/of onvindbare plaats	<u>1</u>
• het werk op afbeelding 10 kan maar kort bestaan: na verloop van tijd herstelt het gras zich en is de lijn weg	<u>1</u>
Maximumscore 2	
21 ☐ Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Hij suggereert de ruimtewerking van de wandeling: de beschouwer stelt zich die voor als hij zo'n bordje ziet (en gaat raden naar het hoe – er zijn geen paden – en waarom van de gelopen afstand) en vergelijkt de afmetingen met een inspanning: je ervaart het 'veroveren' van de ruimte. Brouwn doet dus een beroep op het associatievermogen van de beschouwer, of afstand/ruimte ontstaat in de geest van de beschouwer.	
Indien een relevant deel van het antwoord juist	<u>1</u>
Maximumscore 1	
22 ☐ één van de volgende:	
• Het is geen schilder- of beeldhouwwerk maar een mededeling van een idee, dat in de geest van de beschouwer vorm krijgt.	
• Het is niet duidelijk of hij de wandeling daadwerkelijk heeft uitgevoerd, of: het is niet nodig dat hij dat gedaan heeft: de voorstelling van stappen is er tóch.	

Tekenen**Brieven****Maximumscore 3**

- 23 ☐ drie van de volgende:
- Een lichtbron van links veroorzaakt strijklicht op de achterwand, op de landkaart en op de blauwe rugleuning van de stoel achter de tafel.
 - De voorkant van de vrouw (gezicht, vingers, gedeelte van de brief) is in het volle licht gezet (en door de eigen schaduw ontstaat plasticiteit).
 - De lichtval (van meer linksvoor) veroorzaakt slagschaduwen van de stoel tegen de wand en van de stok (met knop) onder de landkaart (maar de slagschaduw van de vrouw is achterwege gelaten).
 - Er zijn glimlichten te zien, bijvoorbeeld bij de koperen stoelknoppen.
 - Op de voorgrond werkt een donker sluitstuk als repoussoir.

per juist antwoord

1**Maximumscore 2**

- 24 ☐ twee van de volgende:
- Koele kleuren overheersen (blauw, gemengd met wit; ook de okers neigen naar de koele kant).
 - Slechts weinig verschillende kleuren gebruikt (vrijwel alleen blauwen en okers, in een beperkt aantal gradaties).
 - Vermeer laat de kleuren verlopen (ze 'botsen' niet), of: nergens zijn harde of felle kleuren gebruikt.
 - De plaatsing van de kleuren is evenwichtig (bijvoorbeeld een zekere symmetrie in de blauwe vlakken, terwijl heldere kleuren in het midden, min of meer langs de as van het schilderij geplaatst zijn).

per juist antwoord

1**Maximumscore 3**

- 25 ☐ drie van de volgende:
- Het hoofd van de vrouw is gebogen en haar ogen zijn op de brief gericht.
 - De brief is hoog in het midden van het schilderij geplaatst.
 - Delen van de brief zijn opgelicht.
 - De stok onderaan de kaart is een belangrijke compositielijn die de brief doorsnijdt (evenals de verticale linkerrand van de kaart).
 - Er gebeurt verder niets in het schilderij en/of niets leidt de aandacht af van de vrouw die een brief leest.

per juist antwoord

1**Maximumscore 2**

- 26 ☐ Een landkaart verwijst naar (twee van de volgende):
- de verre reizen van Nederlandse kooplieden in de zeventiende eeuw
 - ontdekkingsreizen: de wereld werd in kaart gebracht, of: de wetenschap die zich ontwikkelde: de cartografie (in Nederland werden veel goede kaarten gedrukt)
 - Kaarten gaven blijk van intellectuele belangstelling en waren een (kostbare) wandversiering.
 - een opkomend gevoel van nationaliteit (de Nederlandse gewesten waren in de zeventiende eeuw onafhankelijk geworden)

per juist antwoord

1

Antwoorden	Deel- scores
------------	-----------------

Maximumscore 2

- 27 ☐ drie van de volgende aspecten:
- het verstel- of borduurwerk op de schoot van de linkervrouw
 - de emmer onder de arm van de rechtervrouw
 - De rechtervrouw draagt een schort.
 - wasgoed of verstelgoed in de mand
 - Op de (voor)grond ligt een vingerhoed.

Indien drie aspecten juist

2

Indien twee aspecten juist

1

Indien minder dan twee aspecten juist

0

Maximumscore 3

- 28 ☐ drie van de volgende:
- De kleding van de vrouw des huizes is kleurrijk en/of van kostbaarder stof dan de kleding van de dienstmeid (die bovendien een schort draagt).
 - De vrouw zit (op een verhoging in verband met de koude vloer), de dienstmeid staat.
 - De vrouw is bezig met fijn werk (verstellen of borduren), de dienstmeid gaat schoonmaken of melk halen
 - De vrouw leest een brief die door de dienstmeid is gebracht (zij heeft de envelop/omslag nog in haar hand).

per juist antwoord

1

Maximumscore 1

- 29 ☐ Het antwoord moet de volgende strekking hebben:
Het schilderij in het schilderij stelt een zeegezicht voor en dit kan betekenen dat de brief een liefdesbrief is (het zeegezicht brengt de liefde in verband met de onvoorspelbaarheid van de zee), of:
De zee op het schilderij is woelig. Dat zou kunnen duiden op een liefde die niet gunstig verloopt en dus op een liefdesbrief met slecht nieuws, of op spanning over wat de brief voor nieuws zou kunnen brengen.

Maximumscore 2

- 30 ☐ Het antwoord moet de volgende strekking hebben:
- Genreschilderkunst werd vooral gewaardeerd en gekocht door de burgerij. Burgers hielden van de realistisch geschilderde tafereeltjes met onderwerpen uit hun eigen dagelijkse leven/omgeving
 - De emblemenboeken waren geliefd omdat de Nederlandse burgerij graag las, nogal beschouwelijk was ingesteld of van raadsels en verborgen betekenissen hield en/of graag moraliseerde: overal kon je lering uit trekken. (Zo werden ook in schilderijen vaak diepere betekenissen verborgen.)

1

1

Treinen

Maximumscore 2

- 31 ☐ – snelheid (één van de volgende):
- sterk lijnperspectief van de spoorbrug
 - vervagende vormen van spoorrails en trein of de richtingen van de verfvegen
 - komt op je af door (één van de volgende):
 - bijna frontaal aanzicht van de trein
 - donkere kleuren van trein en spoorbrug trekken aandacht door contrast met lichte achtergrond

1

1

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 3	
32 ☐ drie van de volgende: • Mist, regen en stoom hullen het landschap in nevel; dit geeft het landschap iets mysterieus. • In de achtergrond gaan land en lucht in elkaar over, daardoor wordt een eindeloze ruimte gesuggereerd, waardoor de natuur overweldigend wordt. • Door de nevels breekt de zon door, wat een gouden gloed over het landschap werpt. • Het bootje links op het schilderij benadrukt door het nietige formaat het grootse van het landschap. • Door de borstelige wijze van schilderen lijkt het een visioen.	
per juist antwoord	<u>1</u>
Maximumscore 2	
33 ☐ Het antwoord moet de volgende strekking hebben (één van de volgende): • De natuur werd meestal gezien als superieur aan de mens, als beeld van Gods schepping. Zo'n sterke, door de mensen gecreëerde machine die de natuurkrachten evenaart past niet in zo'n denkbeeld. • Romantici waren meer gericht op het verleden dan op hun eigen tijd of op de toekomst, die men vaak bedreigend vond. Men wilde de ongerepte, niet door mensenhanden bedorven natuur weergegeven zien zoals deze er al eeuwenlang uitzag. • Het ontsierende en vervuilende van fabrieken en spoorwegen vormde een aantasting of ontluistering van het landschap en dit was dan ook geen onderwerp voor schilderen.	
Indien een relevant deel van het antwoord juist	<u>1</u>
Maximumscore 3	
34 ☐ – Impressionisme – twee van de volgende aspecten • door het oplossen van vormen in vlekken of door het feit dat de kleur zich losmaakt van de vorm • Turner gaat niet meer uit van vaste vormen maar van wisselende aspecten van de waarneming. • Licht en atmosfeer zijn belangrijker dan de herkenbaarheid. • Het onderwerp treinen wordt later door Monet verder uitgewerkt, of: eigentijdse verschijningsvormen zoals treinen, bruggen en stations worden door Monet (en enkele andere impressionisten) als onderwerp gekozen.	<u>1</u>
per juist aspect	<u>1</u>
Maximumscore 2	
35 ☐ twee van de volgende: • een deel van de locomotief met schoorsteen links in het midden • stoom- of rookwolken, lichte ronde vormen verspreid over het hele vlak • spoorrails (die tegelijk werken als vaartstrepen) op de rechterhelft horizontaal onder het midden	
per juist antwoord	<u>1</u>
Maximumscore 3	
36 ☐ drie van de volgende: • veel hoekige/geometrische vormen • vormen en restvorm even belangrijk, of: alle delen van het beeldvlak zijn gelijkwaardig behandeld • gefragmenteerd • ritmiek in de compositie • letters in het beeld	
per juist antwoord	<u>1</u>

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
37 ☐ Antwoorden moeten de volgende strekking hebben: • De voorstelling van een snelbewegend voertuig in een moderne stad is kenmerkend voor het futurisme. Voorstellingen in het kubisme zijn traditioneler: overwegend stillevens en portretten • Het futurisme neemt de vormtaal van het kubisme over, maar gebruikt deze om een sterke dynamiek uit te drukken. Daarmee wilden de futuristen de snelheid en beweging van de moderne tijd uitbeelden	<u>1</u> <u>1</u>
Shirin Neshat	
Maximumscore 2	
38 ☐ twee van de volgende: • Ze maakt zichzelf minder herkenbaar door de sluier. • Soms is alleen een oog of mond te zien. • Door de teksten wordt de aandacht afgeleid van de individuele persoon, of: de teksten trekken meer aandacht of ze voegt opvallende zaken toe die de aandacht van haarzelf afleiden. per juist antwoord	<u>1</u>
Maximumscore 2	
39 ☐ Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Handen en gezicht (en ogen) zijn bij haar de onbedekte delen van het lichaam, waarmee deze vrouwen kunnen communiceren. De teksten benadrukken dit communiceren. Indien een relevant deel van het antwoord juist	<u>1</u>
Maximumscore 2	
40 ☐ twee van de volgende voorbeelden: • De vrouwen kijken de beschouwer recht in de ogen of kijken ons indringend aan. • De vrouw op afbeelding 15 heeft de loop van een geweer vast (dat duidt op opstand en verzet; en een bloem die staat voor geweldloos verzet). • De vrouw op afbeelding 15 staat fier rechtop (beeldvullend), frontaal voor de beschouwer. per juist voorbeeld	<u>1</u>
Maximumscore 1	
41 ☐ De beeldtaal van de fotografie is vanwege het realisme indringend of is 'echter' dan een schilderij of tekening en kan een groot publiek bereiken.	
Maximumscore 2	
42 ☐ twee van de volgende aspecten: • sierlijke (Arabische) letters (in overeenstemming met de fotografische vormen gerangschikt), of: letters gebruikt als vlakvulling • subtiel kleuraccent in afbeelding 15 en 16 (die verder zwart-wit foto's zijn) • subtiel spanningsveld tussen symmetrie en asymmetrie • grote, duidelijke en vlak aandoende vormen per juist aspect	<u>1</u>
Maximumscore 1	
43 ☐ Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Ze past in de Westerse hedendaagse kunsttraditie omdat ze gebruik maakt van de fotografie als kunstvorm en/of omdat ze gebruik maakt van 'mixed media': teksten en beelden zijn met elkaar verweven en/of omdat ze de stijlvormen/beeldtaal van Westerse reclames en affiches gebruikt (met bijvoorbeeld close-ups en 'abstraherende' afsnijdingen).	

Handenarbeid**Reizigers****Maximumscore 2**

- 23 ☐ de drie volgende aspecten:
- de lopende Jozef en/of lopend paard/ezel
 - het rijdier als vervoermiddel voor Maria
 - de bekapping van Jozef en/of reiskleding: korte mantel (en reisschoenen)

Indien drie aspecten juist

2

Indien twee aspecten juist

1

Indien minder dan twee aspecten juist

0

Maximumscore 1

- 24 ☐ Gutsen: dat is te zien aan de sporen in de grond waarop de figuren lopen.

Maximumscore 1

- 25 ☐ Het antwoord moet de volgende strekking hebben:
Een beeldhouwer was in de Middeleeuwen een ambachtsman en het werk is niet (altijd) gesignd (of alleen met een meesterteken of ateliermerk), of: in de Middeleeuwen werd minder gelet op de artistieke prestatie dan op de ambachtelijke uitwerking.

Maximumscore 2

- 26 ☐ twee van de volgende aspecten:
- Gekleurde beelden zijn realistischer (en details en nuances kunnen beter aangegeven worden) en/of expressiever.
 - Kleuren hadden symbolische betekenissen die het beeld een meerwaarde gaven.
 - De kleurenpracht (vooral goud en blauw) benadrukt de heiligheid en/of de rijkdom van de Kerk.

per juist aspect

1

Maximumscore 2

- 27 ☐ Antwoorden moeten de volgende strekking hebben:
- De voorstellingen hadden een didactische of onderrichtende functie en droegen de bijbelse of heilige geschiedenis (en de moraal, bijvoorbeeld deugden en ondeugden) in beelden over. (Vanaf de twaalfde eeuw werden de gelovigen door de geestelijkheid meer betrokken bij het religieuze leven, onder meer door de kunstwerken in en aan de kerken.)
 - Beelden en schilderijen hadden ook een versierende functie: de kerk was het centrum (en hoogtepunt) van de middeleeuwse samenleving en moest zo rijk mogelijk gestoffeerd worden om dat te benadrukken

1

1

Maximumscore 2

- 28 ☐ twee van de volgende:
- De figuren lijken immigranten te zijn, te zien aan (etnische verschillen) bijvoorbeeld type, haarkleur, hoofdbedekking, kleding.
 - De houding/gezichtsuitdrukking van de figuren is timide (gebogen hoofd, gesloten ogen) of afwachtend of gelaten (als vluchtelingen, die zich niet op hun gemak voelen).
 - Ze hebben veel bagage (te veel voor een toerist) bij zich (in onhandige pakken waar ze mee gezeuld moeten hebben).

per juist antwoord

1

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 29 ☐ • De figuren staan geïsoleerd en op (onoverbrugbare) afstand van de beschouwer: dat benadrukt dat zij vreemden zijn 1
- Zij vormen een (kleurig, uitheems) contrast met de klassieke galerij: dat geeft het idee dat ze verdwaald zijn 1

Maximumscore 2

- 30 ☐ de drie volgende:
- vormen uit kleiplaten snijden
 - stukken in de juiste vorm buigen
 - afzonderlijke vormen aan elkaar plakken tot één geheel

Indien drie stappen juist 2

Indien twee stappen juist 1

Indien minder dan twee stappen juist 0

Maximumscore 2

- 31 ☐ drie van de volgende aspecten:
- De figuren zijn op ware grootte afgebeeld/zijn afgietsels van echte mensen.
 - Er zijn echte kledingstukken en attributen toegevoegd.
 - De beelden staan niet op een sokkel maar gewoon op de grond.
 - Het zijn geen geïdealiseerde (jonge, mooie, verheven) mensen maar heel alledaagse, wat oudere burgers (typische Amerikaanse toeristen of 'dagjesmensen' uit die tijd).
 - Kleur en/of textuur van de kunsthars vertoont veel overeenkomst met echte huid.

Indien drie aspecten juist 2

Indien twee aspecten juist 1

Indien één aspect juist 0

Maximumscore 2

- 32 ☐ • Het sluit aan bij de Pop Art 1
- Argument: gewone alledaagse onderwerpen uit de Westerse (consumptie)maatschappij of 'low culture' als kunst, of: de kunst signaleert de verschijnselen van massacultuur en/of consumptiemaatschappij (en isoleert ze, waardoor een vervreemdend effect ontstaat) 1

Caravans

Maximumscore 3

- 33 ☐ vier van de volgende:
- licht van gewicht (in verhouding tot de auto)
 - goed in balans
 - goed manoeuvreerbaar
 - zo min mogelijk uitstekende delen
 - maatvoering (breedte) aangepast aan die van het motorvoertuig of de weg
 - degelijke constructie die bestand is tegen schokken en/of trillen of voorzien van goede vering

Indien vier antwoorden juist 3

Indien drie antwoorden juist 2

Indien twee antwoorden juist 1

Indien minder dan twee antwoorden juist 0

Antwoorden		Deel- scores
Maximumscore 3		
34	☐ drie van de volgende verschillen: Afbeelding 20 • uitstekende delen (afdak/erker) • overwegend hoekige vormen • mat/dof oppervlak (hout) • traditionele kozijnen/rechte ramen • één-assig • beperkte lengte Afbeelding 21 • (bijna) geen uitstekende delen • ronde/gestroomlijnde vormen • glimmend oppervlak (metaal) • (gebogen) ramen geïntegreerd in de totaalvorm • twee-assig of tandem-asser • grotere lengte per juist verschil	<u>1</u>
Maximumscore 2		
35	☐ • Afbeelding 20: traditionele vormgeving: nog een echt huis op wielen of een woonwagen, waaruit enige nostalgie (geborgenheid, knusheid) spreekt of een hang naar het verleden of naar het romantische (bijvoorbeeld door het erkertje) • Afbeelding 21: 'futuristisch': de (gestroomlijnde en glanzende) vormgeving is meer gericht op het moderne, het snelle of de toekomst en sluit aan bij het machinetijdperk	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 1		
36	☐ De onderdelen zijn gemakkelijk machinaal te produceren: grote stukken kunnen in één keer geperst en snel gemonteerd worden.	
Maximumscore 1		
37	☐ één van de volgende: • vanwege het glimmende, spiegelende oppervlak: door dit heel precies weer te geven lijkt het schilderij 'fotografisch' echt • door de voorkeur voor typische objecten uit de (consumptie)maatschappij als onderwerp van kunst (net als in de Pop Art en als bij Duane Hanson)	
Maximumscore 3		
38	☐ – De zijwanden kunnen neergeklapt worden en overdekt met opvouwbaar schermen/markiezen – twee van de volgende voorzieningen: • (staal)kabels om de uitgeklapte vloer/wand op te houden en om de vloer in en uit te klappen • De wanden zullen sterker zijn dan bij een gewone caravan want ze dienen ook als loopvlak. • vouw- of waaierconstructie (en plooibare bekleding en ruimte om die weg te slaan) per juiste voorziening	<u>1</u> <u>2</u> <u>1</u>
Maximumscore 2		
39	☐ twee van de volgende voordelen: • De transparante markies vormt een overkapping die licht doorlaat of die het uitzicht niet belemmert. • Als de markies openstaat ontstaat een terras/balkon. • Je kunt de overdekking variëren, bijvoorbeeld door de markiezen half open te zetten. per juist voordeel	<u>1</u>

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
40 ☐ – De gebruiker kan zijn <i>Mobile Home</i> naar believen uitbreiden en zelf bepalen op welke plaats hij een slave-unit aan de master-unit koppelt	<u>1</u>
– twee van de volgende voorbeelden:	<u>2</u>
• De keuken- en slaap-unit kunnen verwisseld worden.	
• De keuken- of slaap-unit kunnen vervangen worden door een raam dat even groot is als deze units.	
• De maatvoering van de deuren is overal hetzelfde, dus het sanitairblok kan ook op de plaats gemonteerd worden waar nu een deur zit.	
per juist voorbeeld	<u>1</u>
Maximumscore 4	
41 ☐ – sanitair-unit (twee van de volgende aspecten):	
• De unit is een gesloten blok (alleen lichtkoepels in het dak) waardoor privacy ontstaat.	
• De cabine is zo hoog dat je erin kunt staan.	
• Aan- en afvoerbuizen zijn in de wanden meegegoten.	
per juist aspect	<u>1</u>
– keuken-unit (de twee volgende aspecten):	
• De maat van de unit wordt bepaald door de maat van het aanrechtblad (en van het bed/de slaapruijnte, om te kunnen wisselen) en/of door de werkhoogte die nodig is bij een aanrecht	<u>1</u>
• De ramen bieden werklicht (en uitzicht)	<u>1</u>
Maximumscore 2	
42 ☐ twee van de volgende aspecten:	
• beperkte hoogte, of: je kunt er niet rechtop in staan	
• De unit is vanaf instaphoogte naar buiten uitgebouwd en je moet erin klimmen.	
• De unit is nagenoeg (op het bovenlicht na) gesloten (als bij een bedstee).	
• Het interieur is helemaal gevuld met zachte elementen: matras en kussens (als een 'nest').	
• De grillige holle vorm van de unit doet organisch aan en/of geeft een geborgen gevoel.	
per juist aspect	<u>1</u>
Maximumscore 2	
43 ☐ drie van de volgende kenmerken:	
• Het is duurzaam en sterk en/of goed bestand tegen weersinvloeden.	
• Het kan in allerlei vormen gegoten worden, dus er is grote vormvariatie mogelijk.	
• Het biedt de mogelijkheid om kragen of andere bevestigingspunten voor de unit meteen mee te vormen, waardoor een snelle montage mogelijk is.	
• Kleur kan meegemengd worden tijdens het verwerken waardoor schilderen (en onderhoud) overbodig is.	
• Vergt weinig onderhoud.	
• schokbestendig	
• licht van gewicht	
Indien drie kenmerken juist	<u>2</u>
Indien twee kenmerken juist	<u>1</u>
Indien minder dan twee kenmerken juist	<u>0</u>
Maximumscore 1	
44 ☐ Het antwoord moet de volgende strekking hebben:	
Het idee is de basis van het kunstwerk, het product is niet meer exclusief: het wordt nu eerder gebruiksvoorwerp dan kunst. Van Lieshout vindt kennelijk dat een kunstwerk niet een persoonlijk werkstuk hoeft te zijn, zoals bijvoorbeeld ook geldt voor architectuur en vormgeving.	

Textuele werkvormen**Tapijt van Bayeux****Maximumscore 2**

- 23 ☐ drie van de volgende aspecten:
- zwaarden
 - strijdbijl
 - helmen
 - lansen of speren
 - paarden met ruiters die schilden (en lansen) bij zich hebben

Indien drie aspecten juist

2

Indien twee aspecten juist

1

Indien minder dan twee aspecten juist

0**Maximumscore 3**

- 24 ☐ drie van de volgende:
- Vrijwel alles staat op één grondlijn.
 - Figuren op de achtergrond zijn boven de figuren op de voorgrond gezet (stapeling) waardoor ze goed te zien zijn (er is maar weinig overlapping).
 - De achtergrond is leeg.
 - De beweging is van links naar rechts, net als de leesrichting (en alleen zo'n langgerekte strook maakt een beeldverhaal mogelijk).

per juist antwoord

1**Maximumscore 1**

- 25 ☐ om lijnen te maken (contourlijnen, het aangeven van plooien, letters, keien/de grondlijn)

Maximumscore 2

- 26 ☐ • om vlakken op te vullen
- Vlakken zijn gevarieerd van textuur, of: de textuur is gevarieerd om bijvoorbeeld plooien aan te geven

11**Maximumscore 1**

- 27 ☐ De mannen dragen een tuniek en beenling (en ook de maliënkolders wijzen op de Middeleeuwen).

Maximumscore 3

- 28 ☐ drie van de volgende aspecten:
- De vormen en/of de figuren zijn schematisch of overwegend lineair weergegeven.
 - Het geheel heeft een vlak karakter, met alleen een beetje overlapping (en verder nauwelijks ruimtesuggestie of plasticiteit).
 - De plooival in de kleding is gestileerd of schematisch.
 - De voorstelling blijft beperkt tot hoofdzaken, er is bijvoorbeeld geen achtergrond.
 - Het beeldvlak is helemaal benut.
 - beperkt kleurgebruik

per juist aspect

1**Maximumscore 1**

- 29 ☐ Het antwoord moet de volgende strekking hebben:
Kastelen werden eeuwig belegerd en geplunderd en woningen (en kastelen) werden steeds gewijzigd en aangepast aan nieuwe wooneisen en stijlvoorkeuren (en in huizen slijt alles eerder dan in de kerk). Religieuze voorwerpen en kunstwerken in de kerken werden veel meer in ere gehouden.

Reiskleding**Maximumscore 3**

- 30
- ☐
- vier van de volgende kenmerken:

- ingesnoerde taille
- tournure
- hooggesloten
- strakke mouwen
- draperieën op de rok

Indien vier kenmerken juist

3

Indien drie kenmerken juist

2

Indien twee kenmerken juist

1

Indien minder dan twee kenmerken juist

0**Maximumscore 2**

- 31 ☐ • Onder de japon wordt een korset gedragen, dat de taille insnoert, de boezem omhoog drukt en de buik plat maakt
- Onder de rok wordt een tournure gedragen die het achterste van de dame accentueert (wat nog versterkt wordt door de draperieën)

11**Maximumscore 3**

- 32
- ☐
- drie van de volgende:

- degelijke stof (wol) die sterk en warm is en/of die niet kreukt
- donkere kleur waar je niet zo gauw vuil op ziet
- tweedelig: lijfje en rok, dat is handig bij het reinigen (en bij het opbergen)
- De rok (sleept niet over de grond en) laat de voeten vrij.
- minder draperieën in vergelijking met de 'gewone' mode uit die tijd

per juist antwoord

1**Maximumscore 3**

- 33 ☐ • Borduurranden/passementerie: op het lijfje, langs de manchetten en langs de plooiën van de rok: verticale richting wordt benadrukt evenals de ronding van de boezem
- Twee rijen knoopjes langs het lijfje accentueren de ronding van de boezem en/of geven de suggestie dat het lijfje uit twee delen bestaat (een vestje en een onderlijfje) en/of versterken de verticale richting
- De draperie over de rok en/of het gedrapeerd opnemen van de rok aan de voor- en achterkant accentueren de breedte van de rok waardoor de taille slanker lijkt

111**Maximumscore 3**

- 34
- ☐
- drie van de volgende voordelen:

- Korte(re) gerende doorknooprok geeft meer bewegingsvrijheid (relatief weinig stof nodig en toch genoeg ruimte).
- wijder jasje (zit niet strak) waar geen korset onder hoeft te worden gedragen (met wijdere mouwen)
- grote (afsluitbare) zakken waar veel in kan of losse 'harmonica'-zakken (en nog een extra zakje op de mouw)
- grove stof die niet zo kwetsbaar is
- grote knopen die gemakkelijk te hanteren zijn
- De kraag kan vastgeknoopt worden.
- Het kostuum kan ook zonder jasje gedragen worden.

per juist voordeel

1

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 1	
35 ☐ Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Het kostuum is streng en/of mannelijk en/of geïnspireerd op een uniform: het is praktisch en geeft een beeld van een actieve of strijdvaardige vrouw. Vrouwen gingen in de Eerste Wereldoorlog veel werk doen dat voordien door mannen werd gedaan en zij emancipeerden zich op deze manier snel.	
Maximumscore 2	
36 ☐ Functionaliteit (twee van de volgende kenmerken):	
• rechte rok met plooi, die geeft bewegingsvrijheid (maar je blijft nergens haken) • Het uniform is driedelig: het jasje kan uit bij bepaalde werkzaamheden. • Het jasje is ruim gesneden en geeft voldoende ruimte om te bewegen.	
per juist kenmerk	<u>1</u>
Maximumscore 2	
37 ☐ Keurig karakter (twee van de volgende aspecten):	
• hooggesloten blouse • rechte, vrij lange rok (over de knie) • degelijke effen stof • goede pasvorm/coupe zonder nadruk op de vrouwelijke vormen	
per juist aspect	<u>1</u>
Maximumscore 2	
38 ☐ twee van de volgende:	
• De stof mag niet kreuken. • De stof moet goed ventileren. • De stof mag niet te warm en niet te koud zijn, dus moet geschikt zijn voor verschillende temperaturen. • De stof mag niet snel vuil oppakken en/of moet goed te reinigen zijn.	
per juist antwoord	<u>1</u>
Maximumscore 3	
39 ☐ • de blauwe kleur	<u>1</u>
• dubbele streep op de mouw of KLM-insigne op borst	<u>1</u>
• rood-wit-blauwe sjaals (met KLM-logo)	<u>1</u>

Capsters

Maximumscore 2

- 40 ☐ twee van de volgende criteria:
- De vrouw moet voldoende zicht hebben.
 - De hoofdbedekking moet goed blijven zitten en/of mag niet verschuiven bij allerlei bewegingen, of: de hoofdbedekking moet goed (aan)sluiten.
 - Er mogen geen losse delen zijn die ergens aan kunnen blijven haken.

per juist criterium

1

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 3

- 41 ☐ • Tennis: wit (traditionele kleur voor die sport); de vorm van de schouderpartij doet denken aan een tennisrokje (ook al dragen moslimmeisjes meestal geen kort tennisrokje) 1
- Aerobics: is een binnensport die meestal in strakke elastische (vaak flitsende) kleding beoefend wordt; ook het hoofd moet optimaal bewogen kunnen worden. De hoofdbedekking is van tricot; een zacht en rekbaar materiaal en kan over het hoofd aangetrokken worden (als een kous) en blijft goed zitten 1
- Outdoor: buiten de deur in weer en wind dus warm materiaal en/of een korter model (en een opvallende kleur, waardoor de draagster goed zichtbaar is) 1

Maximumscore 3

- 42 ☐ – Het zijn modieuze hedendaagse ontwerpen (die niet per se religieuze associaties oproepen) 1
- twee van de volgende kenmerken:
- strakke vormen
 - 'sportief' materiaal gebruikt (bij fleecede denk je niet aan hoofddoeken)
 - de kleur rood en/of het zwart-witcontrast
 - decoratieve (contour)lijnen
- per juist kenmerk 1

Rechten

Afbeelding 4, 5, 6: Frank van Dam Fotografie, Nieuwegein
 Afbeelding 12 en 17: collectie Rijksmuseum Amsterdam
 Afbeelding 33, 34, 35: fotografie Peter Stigter, Tilburg

Met dank aan

Collectie Nederlands Spoorwegmuseum (afbeelding 3)
 Stichting Kröller-Müller museum (afbeelding 11, 25 en 26)
 Architectenbureau Böhtlingk, Maasland (afbeelding 22, 23 en 24)
 KLM (afbeelding 32)
 Cindy van den Bremen

Einde